

Põheta stranic>Zakonodavstvo i sudska praksa>Nacionalno zakonodavstvo

Liikmesriigi õigus

Finska

Sellel leheküljel esitatakse teavet Soome õigussüsteemi kohta.

Õiguse allikad

Mõiste „õiguse allikad“ all mõeldakse allikaid, kust võib leida õigusnorme. Soomes on osa õiguse allikaid siseriiklikud ja osa rahvusvahelised. Osa allikaid on kirjalikud, osa kirjutamata. Järgnevalt on esitatud kõigi õiguse allikate kokkuvõte.

Õigusaktide liigid – kirjeldus**Siseriikliku õiguse allikad**

Kõige olulisemad siseriikliku õiguse allikad on kirjutatud seadused. Mõistet „seadused“ tuleks selles kontekstis tõlgendada laialt, sest selle alla kuuluvad põhiseadus, tavalised seadused (tuntud ka parlamendi seaduste nime all), Vabariigi Presidendi, ministrite nõukogu või ministrite välja antud dekreedid ning alamalseisvate ametiasutuste õigusnormid. Alamalseisvate ametiasutuste õigusnorme või dekreete võib välja anda üksnes konstitutsioonilise või tavalise seaduse alusel, milles on üldjuhul täpsustatud riigorgan või ametiasutus, kes on volitatud selliseid õigusnorme välja anda.

Menetlusseadustiku 1. peatüki paragrahvis 11 on sätestatud, et kirjutatud seaduse puudumisel võib õiguse allikaks olla tava. Et tava oleks siduv, peab see olema õiguspärane. Tavad on väga vanad ning nende praegune tähendus ei ole väga konkreetne. Tänapäeval tähendab „tava“ eelkõige teatavaid väljakujunenud põhimõtteid, mis ilmnevad nt äritegevuses. Kuna kirjutatud seaduses esitatud normid on tänapäeval küllalt laialtlevinud, on tava õiguse allikana suhteliselt väheoluline. Teatavates valdkondades, nt lepinguõiguses, on taval suhteliselt oluline roll isegi praegu.

Õigusaktide ettevalmistamisel tehtav töö ning kohtulahendid on samuti õiguse allikad. Õigusaktide ettevalmistamisel tehtav töö annab teavet seadusandja kavatsuse kohta ning seepärast kasutatakse selliseid dokumente õigusaktide tõlgendamisel. Kõige olulisemad õiguse allikad kohtulahendite hulgas on kõrgeima kohtu, täpsemalt ülemkohtu ja kõrgema halduskohtu lahendid. Nimetatud kahe kohtu lahendeid nimetatakse pretsedentideks. Kuigi pretsedendid ei ole õiguslikult siduvad, on nad praktikas olulise tähtsusega. Ka muude kohtute lahendid võivad olla olulised õiguse allikad. Juhul kui madalama astme kohtu otsus on lõplik, võib väga suure praktilise tähtsusega olla madalama astme kohtu praktika.

Riigi õiguse allikad on ka õigusteadus, õiguse üldpõhimõtted ning faktilised argumendid. Õigusteaduse konkreetne ülesanne on uurida õigussüsteemi sisu – õigusnormide tõlgendamist ja liigitamist – ning seepärast on see oluline õiguse allikas. Õiguse üldpõhimõtted ja faktilised argumendid võivad samuti olla olulised õiguse allikad. Nagu allpool näidatud, asuvad kõnealused allikad õigusallikate hierarhias madalamal kui muud eespool nimetatud allikad.

Rahvusvahelise õiguse allikad ning Euroopa Liidu õigus

Välislepingud ja muud rahvusvahelised kohustused, mis Soome on endale võtnud, on Soomes siduvad õiguse allikad. Selliseid lepinguid kohaldavate rahvusvaheliste organite praktika on samuti oluline õiguse allikas. Selle õigusallikate kategooria näiteks võib tuua Euroopa Nõukogu inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, seega on Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika asjakohane konventsiooni tõlgendamisel.

Euroopa Liidu liikmena on Soome jaoks samuti siduvad Euroopa Liidu õigus, määrused ja direktiivid. Need on Euroopa Liidu õigusaktide hulgas kõige olulisemad. Määrused on otseselt kohaldatavad kõigi liikmesriikide suhtes ning liikmesriigid peavad rakendama direktiive. Eeltöö rakendusõigusaktide puhul võib seetõttu olla teatud määral oluline selles suhtes, kuidas liidu õigust tõlgendatakse, kuigi see on selgelt väiksema tähtsusega kui ettevalmistav töö riigi õigusaktide puhul.

Muud ELi regulatiivsed õigusaktid on Soomele siduvad samas ulatuses kui teistele liikmesriikidele. Euroopa Ühenduste Kohtu lahendid on ELi õiguse osana samuti oluline õiguse allikas.

Õigusnormide hierarhia

Soome õiguse allikad on tavakohaselt jagatud tugevalt siduvateks, nõrgalt siduvateks ja lubatavateks allikateks. Seadused ja tavad on tugevalt siduvad allikad. Seetõttu on neil hierarhias kõrgeim koht. Õiguskaitseasutustel on ametlik kohustus neid kohaldada, nende eiramine on ametialane kuritarvitamine.

Siseriiklike õigusaktide hierarhia on järgmine:

põhiseadus

tavalised seadused (parlamendi seadused)

Vabariigi Presidendi, ministrite nõukogu ja ministeeriumide välja antud dekreedid

alamalseisvate ametiasutuste õigusnormid.

Nõrgalt siduvad õiguse allikad, täpsemalt need, mis asuvad hierarhias madalamal, hõlmavad õigusaktide ettevalmistavat tööd ning kohtulahendeid. Nende allikate eiramine ei too täitevasutuse jaoks kaasa karistust ametialase kuritarvitamise eest, kuid suureneb tõenäosus, et otsus kaevatakse edasi kõrgema astme kohtusse. Lubatavad õiguse allikad on õigusteadus, üldised õiguspõhimõtted ja faktilised argumendid. Lubatavad õiguse allikad ei ole siduvad, kuid neid võidakse kasutada argumendi ning seega otsuse aluse tugevdamiseks.

Välislepingutel on hierarhias sama koht kui õigusaktidel, mida kasutatakse välislepingute rakendamiseks Soomes. Seega kui välislepingut rakendatakse seadusega, on kõnealuse lepingu sätetel hierarhias sama koht, kui seaduse sätetel. Kui aga rahvusvahelist kohustust rakendatakse dekreediga, on selle sätetel hierarhias dekreedide sätetega võrdväärne koht. Rakendussätted on seega analoogsed siseriiklike sama taseme sätetega.

Institutsiooniline raamistik**Õigusnormide vastuvõtmise eest vastutavad institutsioonid**

Vastavalt Soome põhiseadusele kuulub seadusandlik võim Soomes parlamendile. Parlament võtab vastu kõik tavalised seadused ning määrab kindlaks ka põhiseaduse muudatused. Parlamendi vastuvõetud seaduste või alusaktidega võidakse teisi organeid volitada välja andma õigusnorme teatud küsimustes. Sellise volituse alusel võivad dekreete välja anda Vabariigi President, valitsus ja ministeeriumid. Kui puudub täpsustav säte selle kohta, kes dekreedid välja annab, teeb seda valitsus. Alamalseisvaid ametiasutusi võidakse samuti teatud tingimustel seadusega volitada kehtestada õigusnorme teatavates küsimustes. Seda juhul, kui seda tingivad asja laadist tulenevad erilised põhjused ning kui kõnealused normid ei ole nii olulised, et need peaks olema sätestatud seaduses või dekreedis. Ühtlasi peab olema selgelt määratud sellise volituse ulatus. Üksnes eespool nimetatud organid on pädevad välja andma üldiselt siduvaid õigusnorme.

Otsuste tegemise protsess**Õigusnormide vastuvõtmine ja jõustumine**

Õigusakti vastuvõtmiseks tuleb see esitada valitsuse ettepanekuna või parlamendiliikme algatusena parlamendile menetlemiseks. Valitsuse ettepanekud valmistatakse ette ministeeriumides ning seejärel arutatakse neid valitsuse istungil. Pärast seda tehakse presidendiaalsel istungil otsus esitada valitsuse ettepanek parlamendile.

Parlamendis läbib valitsuse ettepanek kõigepealt esialgse arutelu, seejärel saadetakse see menetlemiseks asjaomasesse parlamendikomisjoni. Komisjon kuulab ära ekspertide arvamuse ja koostab valitsuse ettepaneku kohta aruande. Seejärel esitatakse eelnõu parlamendi täiskogule, kus seda arutatakse parlamendikomisjoni aruande alusel. Eelnõu vastuvõtmise otsus tehakse parlamendi täiskogu kahe lugemise järel. Parlament võib eelnõu vastu võtta muutmata, seda muuta või selle tagasi lükata. Eelnõu lõpliku saatuse üle otsustamise õigus on seega parlamendil. Tavaliste seaduste eelnõud võetakse parlamendis vastu lihthäälteenamusega, põhiseaduse muutmiseks on vajalik koosseisu häälteenus.

Kui parlament on eelnõu vastu võtnud, saadetakse see heakskiitmiseks Vabariigi Presidendile. Seadus jõustub eelnõus sätestatud jõustumise kuupäeval, kuid mitte enne, kui see on avaldatud Soome Riigi Seaduste Kogus.

Vabariigi Presidendi, valitsuse või ministeeriumi poolt välja antud dekreedid valmistatakse ette asjaomase küsimusega tegelevas ministeeriumis. Presidendi dekreetide puhul teeb Vabariigi President valitsuse ettepanekute alusel otsuse anda välja dekreet. Valituse dekreeidi väljaandmine otsustatakse valitsuse istungil ja ministeeriumi dekreetide väljaandmise otsustab asjaomane ministeerium. Kõik dekreedid avaldatakse Soome Riigi Seaduste Kogus. Dekreet jõustub dekreedis märgitud ajal, kuid mitte mingil juhul enne selle avaldamist Soome Riigi Seaduste Kogus.

Alamalseisvate ametiasutuste kehtestatud õigusnormid, mida praktikas nimetatakse tavaliselt otsusteks või määrusteks, valmistab ette asjaomane ametiasutus, kes otsustab ka nende vastuvõtmise. Alamalseisvate ametiasutuste vastu võetud määrused jõustuvad neis sätestatud kuupäevadel ja need avaldatakse asjaomaste ametiasutuse eeskirjade kogumikus.

Õigusaktide andmebaasid

Finlex

Finlex on õigusaktide andmepank, milles on üle 30 andmebaasi. Õigusteave on Finlexis jagatud kuude andmebaasi. Muu hulgas kuulub sinna:

Soome seaduste ja dekreetide tõlgete andmebaas, sealhulgas Soome parlamendi seadused (peamiselt inglise keeles);

seaduste ja dekreetide konsolideeritud tekstid (soome ja rootsi keeles);

võrdlusandmebaas, kus on esitatud iga seaduse ja dekreeidi muutmise loetelu;

saamikeelsed seadused ja dekreedid.

Soome seaduste ja dekreetide tõlked (peamiselt inglise keeles) on ühes andmebaasis. Seaduste ja dekreetide originaaltekstid on eraldi andmebaasides.

Kõige uuemaid seadusi võib leida elektroonilisest riigi seaduste kogust.

Finlexi kohtupraktika koosneb rohkem kui kümnest andmebaasist. Sinna kuuluvad ülemkohtu pretsedendid ning kõrgema halduskohtu, apellatsioonikohtute, halduskohtute ja erikohtute lahendid.

Muudes Finlexi andmebaasides avaldatakse välislepingud, teisese õiguse aktid ja valitsuse seaduseelnõud.

Andmebaaside kasutamine on **tasuta**.

Muud andmebaasid

Lisaks Finlexile on Soomes samuti kättesaadavad õigusaktide, kohtupraktika, valitsuse seaduseelnõude ja õiguskirjanduse andmebaasid. **Edilex** ja **Suomen laki** pakuvad ulatuslikke õigusteabe teenuseid Internetis. Nii Edilex kui ka Suomen laki sisaldavad riigi õigusaktide, kohtupraktika ja muude materjalide andmebaase. Enamiku teenuste kasutamiseks tuleb need tellida. WSOYPro on kolmas tasuline õigusteabe teenus Soomes. Enamik materjale on kättesaadavad vaid tellijatele.

Viimati uuendatud: 02/02/2021

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.